

PESTPROTOCOL

BERLAGE LYCEUM

AMSTERDAM

2015-2018

PESTPROTOCOL

INHOUDSOPGAVE

Pesten

Wat is pesten?

Hoe wordt er gepest

De gepeste leerling

De pester

De meelopers en de andere leerlingen

Het aanpakken van pesten

Het pestprotocol

Uitgangspunten

De vijfsporenaanpak

Preventieve maatregelen

Het stappenplan na een melding van pesten

De mentor

De coördinator

Het pestproject

Schorsing

Schoolverwijdering

De taak van de vakdocent

De rol van de counselor

Bijlagen

Bijlage I Protocol Digitaal pesten

Bijlage II Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Bijlage III Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

PESTEN

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer intimiderend.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Docenten en onderwijs ondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Hoe wordt er gepest?

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken, schelden, bedreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, mailtjes, sms-jes schrijven
Via social media:	teksten posten op Facebook, Instagram, Whatsapp e.d. Eventueel gepaard gaan met het plaatsen van foto's.
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjorren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben.

Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdsgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten ABN in plaats van Amsterdams.

En kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- het probleem lijkt onoplosbaar
- het idee dat het niet mag klikken

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- een problematische thuissituatie
- een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken
- het moeten spelen van een niet-passende rol
- een voortdurende strijd om macht in de klas
- een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd
- een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

HET PESTPROTOCOL

Het pestprotocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat;
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten;
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol);
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

De vijfsporenaanpak

Het Nationaal onderwijsprotocol spreekt van een vijfsporenaanpak. Het Berlage Lyceum conformeert zich hier aan. Dit houdt in:

De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school zorgt dat de directie, de mentoren en de docenten voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.

De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

Het probleem wordt serieus genomen.

We wordt uitgezocht wat er precies is gebeurd.

Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.

Het aanbieden van hulp door de zorgcoördinator.

Het bieden van steun aan de pester

Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.

De achterliggende oorzaak boven tafel proberen te krijgen.

Wijzen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.

Het aanbieden van hulp door de zorgcoördinator.

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

Het bieden van steun aan de ouders

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.

De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.

De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.

De school verwijst de ouders zo nodig door naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

Preventieve maatregelen

1. Elke mentor bespreekt ergens aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden en vragen wordt beschouwd.
2. In de leerjaren 1 tot en met 3 wordt aandacht besteed aan pesten in één of meerdere mentorlessen.
3. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
4. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als het slachtoffer.

HET STAPPENPLAN NA EEN MELDING VAN PESTEN

A. De mentor

1. wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
3. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
4. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de afdelingsleider van de leerlinge(en). Hij overhandigt de afdelingsleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

B. De afdelingsleider

1. De afdelingsleider neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de zorgcoördinator
4. Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind apart te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
5. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
6. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.

C. Schorsing

Wanneer ook het verplichte pestproject geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing van een dag. Daarna krijgt de leerling die pest een lange schorsing.

D. Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

De taak van vakdocenten

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen

verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen om hulp en overleg in gang te zetten.

De rol van de zorgcoördinator

- a. Zij ondersteunt waar nodig mentoren en afdelingsleiders tijdens de verschillende fasen in het proces
- b. Zij biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste.
- c. Zij kan waar nodig een inbreng hebben tijdens de mentorlessen.
- d. Zij biedt kleinere trainingen aan bij specifieke hulpvragen, zoals bijvoorbeeld een assertiviteitstraining.
- e. Zij vraagt regelmatig aandacht voor de problematiek via “Contact Berlage” aan de ouders en via de schoolkrant.

Vormen van digitaal pesten

Anonieme berichten versturen via Whatsapp, Instagram, Facebook, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden en credits stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping en het versturen van een e-mail bom.

Uit onderzoek blijkt dat 20% van de leerlingen heeft te maken met digitaal pesten.

Effecten

De effecten van digitaal pesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan zijn soms niet meer te verwijderen.

Verantwoordelijkheid van de school

Soms gebeurt pesten buiten de school. Toch heeft de school er veel last van. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren. Pesten heeft effect op het schoolklimaat.

Hoe kun je digitaal pesten voorkomen?

1. toepassen en actualiseren van het pestprotocol
2. leerlingen bewust maken van de gevaren op het internet, de effecten van digitaal pesten en de strafbare feiten
3. afspreken van internetgedrag en samen met de leerlingen regels maken
4. pesten bespreekbaar maken in de klas en leerlingen daarop laten aanspreken

Voor leerlingen: <http://www.pestweb.nl/?s=ik+wil+dat+pesten+stopt>

5. Sancties van het pestprotocol consequent toepassen
6. Schoolreglement aanpassen. Bv: " het maken van opnames van medeleerlingen en leerkrachten kan leiden tot schorsing/verwijdering/disciplinaire maatregelen".
7. Opleiden van medewerkers in de school (ook OOP) is noodzakelijk. Een studiemiddag zorgt dat medewerkers up to date met hun kennis zijn
8. Ouders informeren door middel van een ouderavond. Ouders zijn in het algemeen niet goed op de hoogte van wat hun kind op het internet doet. Alleen door met ouders samen te werken is digitaal pesten aan te pakken.
9. Laat leerlingen het Diploma Veilig Internet behalen, zie de website www.iksurfveilig.nl

Hoe kun je digitaal pesten aanpakken?

Voorbeeld 1. Een blootfoto van een leerling is op het internet geplaatst.

- Luister naar de leerling

- Toon begrip en veroordeel niet
- Neem contact met de ouders op
- Meld dit bij de contactpersoon of de vertrouwenspersoon
- Meld dit bij de provider met verzoek tot verwijdering van de foto. Zet jouw provider in dit email adres: abuse@provider.nl
- Adviseer de ouders aangifte bij de politie te doen
- Probeer de dader te achterhalen
- Voer maatregelen richting de dader uit

Voorbeeld 2. Een leerling wordt steeds lastig gevallen (stalking)

- leer de leerling assertief te zijn: nee zeggen, contact afsluiten
- de leerling niet laten ingaan op de stalker
- breng de ouders op de hoogte
- adviseer de ouders en de leerling om bewijslast te verzamelen
- adviseer ouders aangifte bij de politie te doen

Voorbeeld 3. Over een leerling wordt geroddeld via Whatsapp:

- geef steun en luister naar de leerling
- adviseer de leerling berichten te bewaren en op te slaan
- probeer de dader te achterhalen via systeembeheerder en slachtoffer
- bespreek het met de mentor/trouwenspersoon
- Spreek de pesters aan
- Voer eventueel een klassengesprek
- Neem contact met de ouders op
- Probeer de dader op te sporen. Soms is de identiteit van de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Je gebruikt daarvoor de zogenaamde logfiles van de school-server (centrale computer). Vanzelfsprekend heb je daar wel (technische) ondersteuning van een systeembeheerder voor nodig. Ga na wanneer het bericht verstuurd is en welke klas op dat moment gebruik maakte van de computers. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er gebeurd is. Soms is het niet mogelijk een dader te achterhalen en zit er niets anders op dan het effect te minimaliseren. Dat kan het beste door het slachtoffer op het hart te drukken niet te reageren op haat mail of andere ongewenste berichten.

Blokken van afzenders

Sommige programma's hebben de mogelijkheid om specifieke afzenders te blokkeren. Verwijs ouders naar onderstaande websites voor meer informatie. Op de duur loont het wellicht de moeite de leerling een nieuw email adres te geven. Vertel je leerlingen dat ze altijd heel voorzichtig moeten zijn met het doorgeven van hun mailadres aan anderen.

Digitaal pesten is strafbaar

Er zijn verschillende vormen van digitaal pesten die strafbaar zijn. Daar kun je hier meer over lezen: [Digitaal pesten, wat is strafbaar?](#) Leerlingen realiseren zich dat vaak niet. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiele schade is toegebracht kan de politie worden ingeschakeld.

Bijlage II

Leidraad voor een gesprek met een gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
 - Door wie wordt je gepest?? (doorvragen: zijn er nog meer?)
 - Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
 - Hoe vaak word je gepest??
 - Hoe lang speelt het pesten al?
 - Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
 - Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
 - Zijn er jongeren die jou weleens proberen te helpen?
 - Wat wil je dat er nu gebeurt? Wat wil je bereiken?
-
- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
 - Hoe communiceert de leerling met anderen?
 - Welke lichaamstaal speelt een rol?
 - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
 - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming.

Bijlage III

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

1. de leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
2. achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
3. het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stop

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde

Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wil maar met behoud van de relatie. Bijvoorbeeld: ik vind dat je heel erg gemeen tegen haar doet en ik wil dat je daar mee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wil duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc. Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen?

Bied zo nodig hulp aan van de zorgcoördinator (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen).